

Väliseestlaste kahekordne suurpidu San Franciscos

Eestis toimuvate laulu- ja tantsupidude tervikusse võib kahtlemata liita maailma eri piirkondades korraldatavad väliseestlaste suurpeod. Nii kuulub sinna ka tänavu 28. juulist 1. augustini peetud festival San Franciscos, kus ühendati pealegi esmakordselt kaks väliseestlaste suurpidu: Lääneranniku Eesti päevad (LEP) ja ESTO festival. Peamiseks põhjuseks oli see, et Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu (ÜEKN), ESTO presideeriv organ, ei leidnud üheski riigis ühtegi linna, kes oleks olnud huvitatud ESTO korraldamisest. Nii otsustasidki LEP peakomitee ja ÜEKN anda San Francisco eestlastele võimaluse korraldada 2013. aastal ühine LEP-ESTO festival motoga “Vaadates uhkusega minevikku, liikudes energiliselt tulevikku” (autor Priit Vesilind).

Mõlemad on pika traditsiooniga väliseestlaste peod, millele andis kahtlemata tõuke eestlaste keskuste kaugus üksteisest, samuti eraldatus riigiti pärast Teist maailmasõda ja Saksamaa põgenikelaagrites veedetud aastaid.

Kõikides suuremates eestlaste keskustes (Kanadas, USA-s, Rootsis, Austraalias, Inglismaal ja Saksamaal) hakati korraldama oma suvelaagreid/ühispidusid. LEP päevade traditsioon sai alguse 1953. aastal ning esimeseks asukohaks valiti San Francisco (Lääneranniku Eesti päevade nimetust kannab üritus alates 1957. aastast). Peo asukoht roteerub kahe aasta tagant viie läänekalda keskuse vahel (Los Angeles, San Francisco, Portland, Seattle ja Vancouver). Iga järgnev peokorraldaja teatatakse eelneva peo käigus.

ESTO päevade traditsioon sai alguse 1972. aastal Torontos ning on üldiselt samade põhimõtetega nagu LEP. Pidustuse nimetuse ESTO autoriks oli Olev Träss, kes sai selleks inspiratsiooni eesti noorte T-särkidel olevatest sõnapaarist “Esto-Power”. Peo intervalliks otsustati jätta neli aastat. ESTO korraldamiskoha kuulutab välja Ülemaailmne Eestlaste Kesknõukogu (ÜEKN), kellele asukohamaa korraldajatoimikond esitab peo korraldamise avalduse ja projekti.

Nagu kõikidel eelmistel LEP ja ESTO pidudel, toimusid ka tänavusel LEP-ESTO festivalil traditsioonilised laulu- ja tantsupeod, näidati teatrietendusi ja filme. Eelpool nimetatule lisandus teisigi üritusi nagu innovatiivse Eesti konverents Silicon Valleys, malesimultaan Jaan Ehlvestiga, rahvapidu, laste töötoad, jumalateenistus kirikukontserdiga jpm.

Võib öelda, et tegelikult algas LEP-ESTO 27. juunil, festivali-eelsel päeval 6. arhiivinduse ja pärandikultuuri teemalise konverentsiga Balti uuringute seisukohalt olulises rollis Stanfordi Ülikooli rohelises raamatukogus. Osalejate hulgas olid ka Eesti Vabariigi kultuuriminister Rein Lang, kantsler Paavo Nõgene, Eesti Rahva Muuseumi direktor Tõnis Lukas, mitmed Baltic Heritage Network esindajad, Rahvusarhiiv jt. Avati näitus “Karm kevad” 1949. aasta küüditamistest Nõukogude Liidus.

Festivalile tuldi kohale mitmest maailmajaost: USA idarannikult oli esindatud nn suur New Yorgi piirkond (New Jersey osariik), Connecticut ning Baltimore ja Washington. Lisaks tuli eestlasi kokku Kanadast, Skandinaaviast ja mujaltki Euroopast, kaasa-arvatud Eestist. Tulijaid oli ka eksootilisematest kohtadest, nagu Korea, Kariibi mere Turksi ja Caicose saartelt, Austraaliast. LEP-ESTO organiseerija Ingrid Arulaid Echter (San Francisco Eesti Seltsi president) teatas, et üritusest võttis osa umbes 1300 inimest, nendest lauljaid oli ligi 200, tantsijaid ligi 100, puhkpilliorkestri pillimängijaid 40, esinejaid avatseremoonial 15, seminaridel 8.

LEP-ESTO laulupidu. Iivi Zajedova foto 2013.

Peo esimese päeva tippündmus, ESTO avatseremoonia, korraldati Kaunite Kunstide Palees (Palace of Fine Arts), pompöösses sammastega ümbritsetud kuppelhoones. Enne kontserdi algust võis osaleda Eesti kultuuri-, haridus-, äri- ja reisimisvõimalusi tutvustavas “Avasta Eestit” ekspositsioonil. Esmakordselt LEP-ESTO ajaloos domineeris avamisel ballett, spetsiaalse kava Eesti Rahvusballeti esimese Põhja-Ameerika turnee jaoks oli kokku pannud trupi kunstiline juht Toomas Edur. Kontserdi esimeses osas oli puhkpilliorkestri etteaste, avakõne ja Eesti Rahvusballeti esituses Tiit Helimetsa poolt loodud koreograafia kaasaegsele balletile “Aeg”. Teist vaatust sisustas Hanna-Liina Võsa ja Ando Nahkuri ühine muusikaline koostöö ning Valge luige pas de deux “Luikede järvest”. Kolmanda vaatuse sisustas Eesti koreograafi Marina Kesleri ballett “Othello” Arvo Pärdi muusikale, see ballett, mis on tuntuks saanud ka väljaspool Eestit. Avapeo lavastas San Francisco balleti esitantsija Tiit Helimets.

Lääneranniku kooride kõrval olid eesotsas peadirigendi Kalev Lindaliga esindatud viimastel aastatel tuntuks saanud Euroopa Eestlaste koor (praegu ligi 150-liikmeline). Laulupeol vaheldusid dirigendid iga laulu järel, nende hulgas oli koguni Portlandist pärit eesti juurteta Lonnie Cline, kellele eestlus läks hinge vaatamata veresuguluse puudumisele. Ta juhatas “Mesipuud” hingestatumatult kui ehk ükski Eesti dirigent kunagi varem.

Laupäeval ja pühapäeval korraldatud seminaril esinesid Tallinna Ülikooli, Eesti Kirjandusmuuseumi, Eesti Rahva Muuseumi jne esindajad, käsitledes väliseesti rahvatantsu, eesti keele õppimist-õpetamist ning teisi identiteediga seotud küsimusi.

ESTOde traditsiooniline ÜEKN rahvuskongress kandis nimetust “Eesti keel ja kultuur väljaspool Eestit”. Ettekandega astusid üles ka kultuuriminister Rein Lang, ERMi

direktor Tõnis Lukas, TLÜ vanemteadur Iivi Zajedova ning haridusministeeriumi keeleosakonna peaekspert Andero Adamson. Rahvuskongress kujunes nähtavasti ainukeseks poliitilise väljundiga ESTO ürituseks, sest kohaletulnute hääletuse tulemusel esitati 2. juulil avalik pöördumine seoses piirileppega Eesti Vabariigi valitsuse, presidendi, Riigikogu liikmete ja kõigi eestimaalaste poole.

Laupäeva õhtul võis minna vaatama Toronto eestlaste raadiodraama žanris näitemängu “Papa” (peaosas EV aukonsul Torontost Laas Leivat) või osaleda rokkansambli Puus Brothers Bänd konserdil, kus esines kõigile väliseestlastele tuntud Urmas Kärner (ESTO ’92 New York peakomitee esimees). Bänd loodi ESTO 80 päevil Stockholmis ning see on vanim tegutsev väliseesti levimuusika ansambel, esinenud kuuel ESTO-l (Stockholm, Toronto, Melbourne, Toronto, Riia, San Francisco) ja Eestis laulupidudel aastatel 2004 ja 2009.

Kuigi San Francisco tähtsündmuseks oli sel ajal hoopis geiparaad Pride Parade, kogunesid eestlased pühapäeval, 30. juunil suurlinna südames asuvasse Yerba Buena iluaeda LEP-ESTO tantsupeole “Piirideta Eesti”. Kaheosalisel kontserdil esitati 35 tantsu, esinemas olid ka rahvatantsurühmad Kiilist ja Pärnust. Programmi pani kokku ja seda juhtis Bostoni tõusev täht noor rahvatantsujuht Talvar Tari. Etenduse organisator Enno Arulaid selgitas eesti ja inglise keeles eesti rahvatantsu ajalugu jm.

Sama päeva õhtul, 30. juunil peeti hotellis Grand Hyatt Union Square sinimustvalge ball. Esmaspäev, 1. juuli kulmineerus LEP-ESTO 2013 jumalateenistuse ja piduliku lõputseremooniaga, millele järgnes folkloorifestival ja kogupere piknik Castle Rock Regional puhkealal Mount Diablo jalamil Walnut Creeki lähedal. Ja nagu juba ESTOdel tavaks saanud, mindi sellegi õhtu lõpuks ikka “salakõrtsi” Elks Lodge, kus lauldi, tantsiti ja suheldi ning jäeti lõpuks üksteisega hüvasti järgmise kohtumiseni Torontos.

Iivi Zajedova

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

26. septembril alustas Akadeemilise Rahvaluule Selts alustas sügishooaega tavapärasemast pidulikuma õhtuga, millel esitleti Eesti rahvaluule arhiivi värsket mängude veebilehekülge “Uka-uka: Vanad ja uued mängud rahvaluulearhiivist” (<http://www.folklore.ee/ukauka/>), saidile koondatud veebiväljaannet “1001 lastemängu aastast 1935” (koostajad ja toimetajad Mall Hiiemäe, Risto Järv, Kaisa Kulasalu, Mari Sarv, Kadri Tamm ja Astrid Tuisk, kujundus Siret Roots) ja kogumismoodulit “Kratt”.

Sissejuhatuseks kuulati mänguteemalisi ettekandeid. Mall Hiiemäe andis ülevaate lastemängude temaatikast, otstarbest ja muutlikkusest, lähtudes peamiselt 1934–35 aasta mängude ülemaalsele konkursile saadetud kaastöödest. Vaatluse all oli põhiosa omaaegselt populaarsest mänguvaramust 5–15aastaste laste seas, lisaks ka unikaalsemaid ning ainukordsemaid mängu; praeguseni mängitavaid, aga ka juba unustusehõlma vajunud mängude kirjeldusi.